

Regularizace nelegální migrace

Miloslav Zdražil

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miloslav ZDRAŽIL**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Regularizace nelegální migrace**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek záoblasti regularizace nelegální migrace.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu regularizace nelegální migrace

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.

DRBOHLAV, D. (ed.). Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu). 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1552-3.

POLANSKÁ, J., KADLECOVÁ, M. Neregulární pobyt cizinců ČR: Problémy a jejich řešení. [Praha]: 2008.

PUNCH, K. F., Základy kvantitativního šetření. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jarmila Šťastná
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

15. února 2010

Termín odevzdání bakalářské práce:

7. května 2010

Ve Zlíně dne 15. února 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 26. 4. 2010

Zdobavský

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací.

⁽¹⁾ Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnožení.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odprá-ří-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce popisuje historii migrace na českém území od dob Rakouska–Uherska do současnosti. Zabývá se rovněž popisem orgánů státní moci, které mají v kompetenci tvorbu migrační politiky, legislativy a dohled nad jejím dodržováním. Uvádí definice, popis a klasifikace regularizace nelegální migrace. Praktická část obsahuje výzkum, který se zjišťuje preference cizinců v oblasti regularizace, ochoty k nahlášení nelegálně pobývajících imigrantů státním úřadům a vztahu k sankcím za nelegální pobyt.

Klíčová slova:

regularizace, migrace, nelegální, neregulérní, migrační politika, pobyt cizinců, vyhoštění

ABSTRACT

Bachelor's thesis describes the history of migration in the Czech Republic since Austria-Hungary in the con-earliness. It also deals with the description of the institutions of state power, which are the responsibility of making migration policies, legislation and oversight of its observance. States the definition, description and classification of regular-tion of illegal migration. The practical part contains research which identifies preferences of foreigners in the regularization of willingness to report illegal immigrants residing in government and as regards the penalties for illegal stay.

Keywords:

regularization, migration, illegal, irregular, migration policy, resident aliens, administrative expulsion

Děkuji rodině za trpělivost a vedoucí práce Mgr. Jarmile Šťastné za cenné připomínky.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 MIGRACE A NELEGÁLNÍ POBYT V ČESKÉ REPUBLICE	13
1.1 MIGRACE A MIGRAČNÍ POLITIKA DO ROKU 1989	13
1.2 MIGRACE A MIGRAČNÍ POLITIKA PO ROCE 1989	14
1.3 NELEGÁLNÍ MIGRACE A POBYT.....	15
1.3.1 Odhady počtu nelegálních imigrantů.....	16
1.3.2 Metody zjišťování počtu neregulárně pobývajících cizinců.....	16
1.3.3 Právní rámec nelegálního pobytu	18
1.3.4 Způsoby jakými se cizinec ocitne v nelegálním postavení.....	19
1.3.5 Správní vyhoštění.....	20
1.3.6 Zajištění cizince.....	21
2 STÁTNÍ ORGÁNY V OBLASTI POBYTU CIZINCŮ	23
2.1 VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY	23
2.2 MINISTERSTVO VNITRA.....	23
2.3 ODBOR AZYLOVÉ A MIGRAČNÍ POLITIKY	23
2.3.1 Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky.....	25
2.3.1.1 Zařízení SUZ	26
2.3.2 Centrum na podporu integrace cizinců (CPIC)	27
2.4 POLICIE ČR.....	27
2.4.1 Služba cizinecké policie.....	28
3 REGULARIZACE NELEGÁLNÍ MIGRACE	31
3.1 FORMY REGULARIZACE	32
3.2 REGULARIZAČNÍ KRITERIA.....	33
3.3 DŮVODY, PRO KTERÉ PŘISTUPUJÍ STÁTY K ZAVEDENÍ REGULARIZACE	34
3.4 PŘÍNOSY A OMEZENÍ REGULARIZACE	35
3.5 FÁZE REGULARIZAČNÍHO PROJEKTU	36
3.6 SPRÁVNÍ VYHOŠTĚNÍ JAKO NÁSTROJ REGULARIZACE	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	40
4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI	41
4.1 POPIS VÝZKUMNÉHO PROBLÉMU	41
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
4.3 METODA VÝZKUMU.....	43
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK A METODA JEHO VÝBĚRU.....	44
5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	45

5.1	DEMOGRAFICKÁ DATA	45
5.2	VÝZKUMNÁ OTÁZKA O1.....	45
5.3	VÝZKUMNÁ OTÁZKA O2.....	47
5.4	VÝZKUMNÁ OTÁZKA O3.....	49
5.5	OSTATNÍ	50
5.6	SHRNUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU.....	51
ZÁVĚR		52
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....		54
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		56
SEZNAM GRAFŮ.....		57
SEZNAM PŘÍLOH		58

ÚVOD

Žijeme ve světě rozporů a stereotypů. Železná opona se zřítily, jedna hranice padla a vpustila nás do svobodné, blahobytné společnosti. Během krátké doby jsme se stali její integrální součástí. Jak jsme zareagovali? Postavili jsme hranici novou, není z drátů, ani z betonu, ale spletena z cárů papíru. Chrání nás svou neprostupností. Za touto hranicí žijí miliony lidí, kteří nemají štěstí, nežijí v blahobytu. Často bojují o holý život a sní o zemi, kde by měli každý den teplé jídlo, postel a práci.

Imigrace je jedním z nejpálčivějších témat dneška. Je zdrojem zásadních politických debat nejen v Evropské unii, protože se snažíme chránit pracovní trh i naši hranici. Přestože současné pojetí migrační politiky vzniklo asi před sto lety, zkušeností máme málo. Dnešní svět je totiž velmi dynamický, provázaný a přesto zvláště rigidní. Každá změna vyvolá odezvu, každá odezva vyvolá změnu. Avšak nadále odmítáme odhodit stereotypy a zažité konvence. V oblasti migrace je třeba hledat nové přístupy a cesty.

Bohužel nemůžeme zahálet a dlouze přemýšlet co s tím. Demografická situace ve vyspělých zemích nedovolí imigraci zcela potlačit, protože někdo musí vydělávat peníze na sociální síť. Není-li u nás dostatek lidí, musíme je hledat jinde. Negativním efektem provázejícím migraci legální je bohužel migrace nežádoucí – nelegální.

V bakalářské práci se snažím popsat jeden z moderních mechanismů řešení nelegální migrace, lépe řečeno zmírňování, protože odstraňuje příznaky, nikoliv příčiny. Je jím regularizace nelegálního pobytu. Velmi zjednodušeně se jedná o proces, kdy se z cizince pobývajícího nelegálně stane cizinec pobývající legálně. V bakalářské práci uvádím definice, popis a klasifikace regularizace.

V práci uvádím přehled vývoje přístupu k migraci na našem území od Rakouska-Uherska do současnosti. Zabývám se také definicí nelegální migrace a odhady počtu cizinců pobývajících nelegálně v Evropské unii a v České republice. Popisují rovněž proces, kterým prochází neregulérní imigrant odhalený policií.

Rovněž popisují orgány státní moci České republiky zodpovědné za tvorbu migrační politiky a její realizaci, tvorbu legislativy a kontrolu jejího dodržování.

V praktické části zjišťuji jaké konkrétní nástroje regularizace, používané v současnosti v České republice cizinci preferují, zda jsou ochotní hlásit příslušným státním orgánům nele-

gálně pobývajícím cizincům a jejich postoj k sankcím za nelegální pobyt při možnosti regularizace pobytu. Cílem práce je formulace určitých doporučení pro kompetentní orgány při sestavování regularizačních projektů v podmínkách České republiky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 MIGRACE A NELEGÁLNÍ POBYT V ČESKÉ REPUBLICE

1.1 Migrace a migrační politika do roku 1989

Území, na kterém leží dnešní Česká republika, bylo v období od poloviny 19. století zemí převážně vystěhovaleckou. Výjimky tvořila léta světových válek. Problém spočíval spíše v rovině emigrace obyvatel, protože poškozovala tehdejší vnímání blahobytu státu, který závisel na rozrůstání obyvatelstva. Tehdejší státní orgány spatřovaly ve vystěhovalectví i riziko politické, které se ve formě pro monarchii nebezpečných názorů, mohlo vracet zpět do země. Z Rakouska-Uherska odcházeli především řemeslníci, živnostníci a obchodníci. Vystěhovalectví bylo dokonce postihováno, oznámení vystěhovatele příslušnému úřadu vyneslo udávajícímu finanční odměnu.

Po revoluci v roce 1848 emigrovalo několik jejich účastníků do USA. Posléze tito političtí uprchlíci zprostředkovávali informace o USA a napomohli relativně většímu odchodu obyvatel z monarchie. Od roku 1850 už se v Rakousko-Uhersku emigrace netrestala a převažoval liberální přístup. Velkou roli ve vlně emigrací téměř 400 000 obyvatel do USA, sehrály dopisy příbuzných a známých, kteří se ve Státech uchytili (Baršová, 2005).

Emigrace často představovala sociální záchranu, proto stanovení kvót pro přistěhovalce do USA roku 1924, přesměřovalo emigraci do Jižní Ameriky. Nezanedbatelná je rovněž emigrace Čechů do Ruska. Přínos těchto vystěhovačů ke vzniku československé zahraniční armády (legií) v Rusku a vzniku samostatného Československa je dobře znám. Reemigrace asi jedné třetiny lidí prohlubovala sociální problémy a proto na začátku 20. století začaly brát tehdejší politické špičky vystěhovalectví v potaz. Přijetí příslušného vystěhovaleckého zákona přerušila 1. světová válka (Baršová, 2005).

Zásadní právní úpravou se stal zákon č. 71/1922 Sb., o vystěhovalectví. Zákon posiloval pravomoci státu na úseku ochrany vystěhovačů před jejich zneužíváním a vykořisťováním, zejména prostřednictvím regulace a dohledu nad zprostředkovatelskými agenturami a dopravci.

„... lze konstatovat, že vystěhovalecký zákon byl výrazem restriktivního přístupu k mezinárodní migraci, který převládal na obou stranách Atlantiku v meziválečném období“ (Baršová, 2005, s. 210).

Se zákonem o vystěhovalectví a restriktivním přístupem k migraci, který nastolil, se pojí další přijímané právní normy. Zákon č. 39/1928 Sb., o ochraně domácího trhu práce stanovil zaměstnavateli povinnost žádat o vydání povolení k zaměstnání. Stanovoval také podmínky, které musely být splněny, aby bylo možné povolení k zaměstnání vydat, například v případě nemožnosti získat domácí pracovní sílu.

Celý proces přechodu od přístupu liberálního k přístupu restriktivnímu vyvrcholil přijetím zákona č. 52/1935 Sb., o pobytu cizinců. V 17 paragrafech stanovoval povinnost žádat o povolení k pobytu pro všechny cizince starší 14 let, kteří se na území hodlají zdržovat po dobu delší než dva měsíce. Pro cizince, kteří hodlali provozovat výdělečnou činnost stanovil podmínku žádat o povolení k pobytu bez ohledu na zamýšlenou délku pobytu. Žádost se podávala u státního policejního úřadu v okresním městě podle místa pobytu cizince a rozhodoval o ní zemský úřad. Zákon rovněž stanovil cizincům povinnost hlásit místo pobytu.

Po 2. světové válce byl přístup k přistěhovalcům kulturně asimilační (Baršová, 2005). V letech 1948–1989 prakticky neexistovala imigrační politika, neproběhly žádné větší imigrační tlaky. Do socialistického státu se chtěl přistěhovávat jen málokdo.

Do roku 1989 se, s výjimkou let 1948 a 1968, s větší emigrací nesetkáváme. Počátek 90. let 20. století se stal zlomovým a Československo se ze země vystěhovalecké stalo zemí přistěhovaleckou.

1.2 Migrace a migrační politika po roce 1989

Do roku 1996 byla migrační politika relativně volná. Stěžejním dokumentem byl zákon č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR. Sestával ze 36 paragrafů. Cizinecká problematika se zaměřovala zejména na evidenci cizinců. Zákon imigrantům poskytoval široké možnosti. Například bylo možné přicestovat jako turista a následně si podat žádost o pobyt přímo na území. Dnes to není možné. Cizinec musí po skončení platnosti turistické-

ho víza nejprve vycestovat a až poté lze žádat na zastupitelském úřadu České republiky o vydání víza k pobytu nad 90 dnů. Žádost o udělení víza k pobytu nad 90 dnů se podává výhradně na zastupitelských úřadech.

V letech 1996–1999 došlo vlivem rostoucí nezaměstnanosti ke zpřísnování migrační politiky. Kombinace nezaměstnanosti a přijímání požadavků Evropské unie vedla k přijetí výrazně restriktivního zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. Ten s několika úpravami, například možností získání povolení k trvalému pobytu po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu na území (původně byl podmínkou pobyt desetiletý) nebo povinnosti složení jazykové zkoušky před udělením trvalého pobytu, platí dodnes. Zákon má 190 paragrafů.

Jak vidíme, přístup k migraci se v průběhu let značně proměnil od snahy k zabránění občanům ve vycestování po vytvoření mechanismů k omezení příchozích cizinců. Protože imigraci legální vždy provází migrace nelegální, je třeba se podrobně zabývat i jí.

1.3 Nelegální migrace a pobyt

Na pojem „nelegální migrace“ lze nahlížet z mnoha perspektiv – kulturní, ekonomické, psychologické, sociální, právní a dalších. Podle svých aktivit mezinárodní migrant naplňuje nelegalitu s rozličnou intenzitou. Angličtina užívá mnoho termínů – illegal, irregular, undocumented, unauthorised, spontaneous, sans papiers. Různé výrazy mají označovat různé stupně nelegality. Žádný z termínů však není exaktně definován, proto se používají nesystematicky. V češtině se vyskytují termíny nelegální/neregulární. Jandl (2007) užívá termín illegal migration pro situace související pouze s překročením hranice. Termín irregular by podle něj měl označovat širší spektrum aktivit v procesu migrace. Užívání pojmu irregular/neregulární je spojeno se snahou oprostit pojem od negativních konotací, spojených s kriminalitou.

Podle Drbohlava (2008) se pojmy nelegální cizinec/migrant objevují po 1. světové válce, souvisí tedy se vznikem moderního národního státu. Souvisí také s rozvojem restriktivního přístupu ke vstupu migrantů na území státu a omezování možnosti zaměstnání cizinců. Poptávka po zaměstnancích nabízejících svoji práci levně a bez větších nároků, je totiž jedním z největších faktorů, podílejících se na mezinárodní mobilitě osob.

Restriktivní přístup k problematice má rovněž citelné následky.

„Z výsledků mnoha studií lze vyvodit, že čím větší jsou imigrační restrikce státu, tím více narůstá nelegální imigrace“ (Drbohlav, 2008, s. 36).

Já sám, ač nejsem zastáncem restrikcí v oblasti nelegální migrace, užívám v celé bakalářské práci pojem nelegální cizinec/imigrant, protože jasně a srozumitelně vystihuje podstatu věci. Nemyslím si, že by slovo „neregulérní“ mělo zásadně příznivější dopad na vnímání problému. Jde pouze o výraz „politicky korektní“, tedy zastírající skutečný význam.

1.3.1 Odhady počtu nelegálních imigrantů

Se zřetelem na vysokou latenci segmentu nelegální migrace je stanovení přesného počtu nelegálně pobývajících migrantů na určitém území nemožné.

„Data (případně celé statistiky) o nelegálních migrantech jsou sporá a nedokonalá. Jde většinou o odhady často založené na nezveřejňovaných, mnohdy triviálních předpokladech anebo podpůrných empirických zjištěních, která jsou však pouze parciální povahy a zdaleka nepostihují komplexitu zjišťovaného fenoménu...“ (Drbohlav, 2008, s. 39).

„Přesto o tato „čísla“ je vždy a všude veliký zájem (především u politiků, úředníků, novinářů i veřejnosti), neboť jsou mediálně zajímavá a mohou potvrdit nebo naopak vyvrátit úspěchy vlády a její migrační politiky“ (Drbohlav, 2008, s. 39).

V praxi se využívá několik metod odhadu počtu nelegálních imigrantů. O žádné z nich se však nedá říci, že má lepší vypovídací hodnotu než jiná.

1.3.2 Metody zjišťování počtu neregulérně pobývajících cizinců

Metoda odhadu počtu neregulérně pobývajících migrantů dle statistik příslušných orgánů o počtu vyhoštěných cizinců je problematičtější právě díky latenci neregulérní migrace. Při použití metody se vezme v potaz počet vyhoštěných cizinců z určitého území za stanovené období a jejich počet se rozšíří podle zvoleného koeficientu počtu neodhalených neregulérních migrantů připadajících na počet odhalených (rovněž odhadnutého). Žádný koeficient neovlivní fakt, že počet provedených vyhoštění ani náznakem neudává, kolik neregulérně pobývajících cizinců se odhalit **nepodařilo**.

Metoda odhadu počtu neregulárně pobývajících migrantů dle údajů vyplývajících z regularizací přináší úskalí v podobě vymezení podmínek regularizace. Ty mohou způsobit, že se do programu přihlásí pouze určitá skupina osob. Navíc každá osoba musí splnit další podmínky, aby mohla být do projektu regularizace přijata. Tato omezení pochopitelně odhady neregulárních migrantů zkreslují.

Podle Evropské komise (EC, 2000) přichází do Evropské unie ročně půl milionu neregulárních imigrantů. Horton a Williamson (2002) na základě dat z regularizačních projektů a jiných zdrojů odhadují, že neregulárně pobývajících je 10–15 % všech migrantů.

Vasileva (2009) ve své zprávě uvádí, že na území EU-27 k 1. lednu 2008 pobývalo 6 milionů lidí z evropských zemí, které nejsou členy Evropské unie. 4,7 milionu osob z Afriky, 3,7 milionu osob z Asie, 3,2 milionu z Ameriky a 1,9 milionu osob z ostatních částí Země. Celkem 19,5 milionu lidí. To jsou 4 % celkové populace Evropské unie.

Vyjdeme-li z uvedených čísel, zjistíme, že by v celé Evropské unii mohlo být k 1. 1. 2008 přibližně 2–3 miliony neregulárně pobývajících cizinců.

Baldwin–Edwards a Kraler (2009) zjistili, že v letech 1996–2008 byl v Evropské unii pobyt regularizován přibližně 3,5 milionu osobám, tzn. průměrně 270 000 lidí ročně. Vezmeme-li v potaz zmíněný odhad 0,5 milionu přichozích neregulárních imigrantů do Evropské unie ročně, znamená to, že do procesu regularizace se průměrně přihlásí asi **jedna polovina z nich**. Pomineme-li dynamiku imigračních faktorů, dojdeme výpočtem k závěru, že k 1.1.2008 mohlo v Evropské Unii pobývat 3,2 milionu imigrantů v neregulárním postavení.

V České republice proběhl ojedinělý Projekt dobrovolných návratů cizinců. Jeho třetí, závěrečná, fáze umožňovala nelegálně pobývajícím cizincům přihlásit se na policii. Za to jim bylo uděleno kratší správní vyhoštění z území než zákon umožňoval. Projekt je možné označit za regularizaci, byť specifickou. Podstatné je, že se přihlásilo celkem 169 lidí. Na našem území by tedy měl pobývat stejný počet těch, kteří se do projektu nepřihlásili. To dobře ilustruje zásadní omezení metody odhadu počtu neregulárně pobývajících migrantů dle údajů vyplývajících z regularizací. Nastavení podmínek regularizace je pro odhad zásadní, proto je metoda spíše nespolehlivá.

Pouze pro dokreslení situace uvádím, že Služba cizinecké policie v roce 2007 zjistila celkem 4712 případů nelegálně pobývajících cizinců. Dalších 2837 se podařilo odhalit při překračování hranic (Český statistický úřad, 2009).

V České republice pobývalo k 31.12.2007 celkem 392 087 cizinců s povoleným pobytem, z nich 158 018 na základě trvalého pobytu. 234 069 cizinců pobývalo na základě dlouhodobého pobytu, z nich 144 136 z třetích zemí (Český statistický úřad, 2009). Je-li neregulérně pobývajících 10–15 % z nich, mohlo být na našem území k uvedenému datu nelegálně 39 208–58 813 osob.

Drbohlav a Lachmanová (2008) provedli v letech 2005–2006 výzkum mezi akademickými a výzkumnými pracovníky zabývajícími problematikou nelegálního pobytu, zástupci nejvýznamnějších neziskových organizací, které jsou v častém kontaktu s nelegálními migranty a státními úředníky z ministerstev a migračních kontrolních orgánů. Nejméně respondentů odhadlo počet nelegálních imigrantů v ČR na méně než 39 999. Nejvíce respondentů tipuje mezi 40 000–99 999 imigrantů. Celých 19 % si myslí, že je jich více než 200 000.

Odhady kolegů z cizinecké policie v Kroměříži se pohybují v intervalu 50 000–150 000 lidí.

Cizinci, se kterými se setkávám v rámci své profese policisty a kteří zaměstnávají cizince z Ukrajiny, odhadují, že v letech 2000–2005 připadalo na sto legálně pobývajících Ukrajinců přibližně třicet, kteří zde pobývali neoprávněně. V současné době (2010) odhadují, že na 100 legálně pobývajících Ukrajinců, připadají 2–3 pobývající nelegálně.

Dle jejich je úbytek způsoben absencí důvodu pro život v nelegálním postavení. Ekonomická situace na Ukrajině se zlepšuje a ukrajinští občané už v tak velké míře nemají potřebu vyjíždět za prací do ciziny.

Z výše uvedeného vyplývá, že už pouhé zjištění stavu na poli nelegální migrace je velmi složité. Ještě složitější je však vytvoření kvalitní a účinné zákonné úpravy, která má pomoci imigraci zvládat.

1.3.3 Právní rámec nelegálního pobytu

Základním dokumentem upravujícím podmínky pobytu v České republice je zákon

č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v platném znění. Ustanovení týkající se nelegálního pobytu jsou v zákoně rozprostřeny na mnoha místech. Zákon mimo jiné stanovuje, za jakých podmínek cizinec na území České republiky vstoupí nelegálně, za jakých podmínek v ČR nelegálně pobývá a jaké existují nástroje pro zamezení a řešení tohoto stavu.

1.3.4 Způsoby jakými se cizinec ocitne v nelegálním postavení

Způsoby, jak se cizinec může dostat do nelegálního pobytového postavení upravuje zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v platném znění (dále jen „zákon o pobytu cizinců“). Jejich vymezení je rozeseto po celém zákoně a je obtížné se v nich orientovat.

V § 9 zákona o pobytu cizinců se upravuje odepření vstupu na území. Pokus o nelegální pobyt je v tomto případě odhalen včas, tzn. nedojde k faktickému vstupu na území. Od data vstupu do Schengenského prostoru se v praxi toto ustanovení dotýká pouze provozu na mezinárodních letištích (vnější hranice).

Pokud cizinec na území nemá uděleno povolení k trvalému pobytu, pak pobývá na území přechodně. K přechodnému pobytu je oprávněn na základě uděleného krátkodobého víza (typickým příkladem je turista), dlouhodobého víza (ve většině případů předchází povolení k dlouhodobému pobytu), povolení k dlouhodobému pobytu (největší část cizinců v ČR), na základě výjezdního příkazu, na základě povolení k přechodnému pobytu a na základě diplomatického nebo zvláštního víza. Dále může ve stanovených případech pobývat na území bez víza. Pokud cizinec nepobývá na základě žádné z uvedených možností, a nevztahují se na jeho pobyt žádné výjimky, zdržuje se v ČR nelegálně.

Do postavení nelegálního pobytu se může cizinec dostat mnoha způsoby:

1. na území vstoupí nelegálně v úkrytu, s padělaným nebo pozměněným dokladem, s dokladem jiné osoby (v terminologii cizinecké policie cestuje „na podobu“) nebo využije absence permanentních kontrol na hranicích ČR. Další pobyt je pak v rozporu se zákonem o pobytu cizinců.
2. na území vstoupí legálně a následně pobývá nelegálně

- a. s vízem a v době jeho platnosti nepožádá o prodloužení doby pobytu nebo po uplynutí vízem stanovené doby neodcestuje,
- b. na základě dlouhodobého víza nebo povolení k dlouhodobému pobytu a době jejich platnosti nepožádá o prodloužení doby pobytu, po uplynutí doby stanovené dlouhodobým vízem nebo povolením k pobytu neodcestuje, nebo je platnost těchto dokumentů zrušena,
- c. po zrušení povolení k trvalému pobytu – nastává velmi výjimečně,

po pravomocném záporném rozhodnutí ve věci mezinárodní ochrany neodcestuje.

1.3.5 Správní vyhoštění

Pokud dojde k odhalení cizince pobývajícího v ČR nelegálně, využije kompetentní orgán (Policie ČR – Služba cizinecké policie) prakticky jediný nástroj, který jí do ruky dává zákon o pobytu cizinců – správní vyhoštění.

Správním vyhoštěním se dle zákona č. 326/1999 Sb., rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území.

Ustanovení §119 zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, stanovuje, že rozhodnutí o správním vyhoštění se vydá, mimo jiné:

Až na 10 let, jestliže cizinec opakovaně úmyslně porušuje právní předpisy nebo maří výkon soudních nebo správních rozhodnutí.

Až na 5 let,

- a. prokáže-li se cizinec při pobytové kontrole dokladem, který je padělán, anebo dokladem jiné osoby jako dokladem vlastním,
- b. prokáže-li se cizinec při pobytové kontrole při vycestování z území cestovním dokladem, jenž je neplatný z důvodů uvedených v § 116 písm. a), b), c) nebo d),
- c. je-li cizinec na území zaměstnán bez povolení k zaměstnání, ačkoli je toto povolení podmínkou výkonu zaměstnání, nebo na území provozuje dani podléhající výděleč-

nou činnost bez oprávnění anebo bez povolení k zaměstnání cizince zaměstnal nebo takové zaměstnání cizinci zprostředkoval,

- d. překročí-li cizinec státní hranice v úkrytu,
- e. překročí-li cizinec státní hranice mimo hraniční přechod,
- f. neprokáže-li cizinec věrohodným způsobem, že na území smluvních států pobývá po dobu, po kterou je na tomto území oprávněn pobývat přechodně bez víza nebo na krátkodobé vízum.

Až na 3 roky,

- a. pobývá-li cizinec na území bez cestovního dokladu, ač k tomu není oprávněn,
- b. pobývá-li cizinec na území bez víza, ač k tomu není oprávněn, nebo bez platného oprávnění k pobytu, nebo
- c. uvedl-li cizinec v řízení podle tohoto zákona nepravdivé informace s úmyslem ovlivnit rozhodování správního orgánu.

Občana Evropské unie, nebo jeho rodinného příslušníka, který na území ČR pobývá přechodně lze vyhostit pouze z těch nejzávažnějších důvodů jakými jsou např. ohrožení bezpečnosti státu nebo závažným způsobem narušuje veřejný pořádek (to neplatí pro občana EU, jestliže pobývá na území nepřetržitě po dobu deseti let). V praxi se vyhoštění z důvodu závažného narušení veřejného pořádku aplikuje v případech páchaní opakované trestné činnosti.

Zásadním důvodem, pro který nelze rozhodnutí o správním vyhoštění vydat, je pokud správní vyhoštění způsobí nepřiměřený zásah do soukromého nebo rodinného života cizince.

1.3.6 Zajištění cizince

Cizince, se kterým bylo zahájeno řízení o správním vyhoštění, nebo o něm již bylo pravomocně rozhodnuto, lze zajistit do Zařízení pro zajištění cizinců. Zákon striktně vymezuje důvody, pro které lze cizince zajistit. V případě nelegálně pobývajících cizince působí cizinecká policie velmi restriktivně a o zajištění rozhoduje prakticky vždy. Obvykle to odůvod-

ňuje naléhavým zájmem směřujícím k zajištění veřejného pořádku a odstranění protiprávního vztahu, ve kterém se cizinec nachází a do kterého se dostal. Nicméně i přes výše uvedené jsem se několikrát setkal se snahou o objektivní přístup k důvodům pro zajištění. Zajištění je administrativně extrémně složitý proces, proto v případech, kdy se cizinec sám přihlásí na cizineckou policii, je v nelegálním postavení krátkou dobu a má finanční prostředky k uhrazení cesty do domovského státu, k zajištění nepřistupuje. Ovšem tyto situace jsou výjimečné.

V případě, že už bylo cizinci vydáno pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění a cizinec území ve stanovené lhůtě neopustil a současně v tomto jednání nespátřuje příslušný státní zástupce naplnění skutkové podstaty trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí, musí orgán cizinecké policie takového cizince zajistit vždy.

Doba zajištění nesmí překročit 180 dnů od okamžiku omezení svobody. V případě cizince mladšího 18 let nesmí doba zajištění překročit 90 dnů. Maximální možná délka zajištění je častým terčem kritiky ze strany neziskových organizací zabývajících se prací s cizinci. Zařízení pro zajištění cizinců je svou organizací v podstatě typem vězeňského zařízení, institut zajištění odnímá cizinci právo na volný pohyb a přesto o něm nerozhoduje soud.

Pokud se cizinec v době zajištění dobrovolně rozhodne k vycestování do země jejíž je občanem, může Ministerstvo vnitra požádat o tzv. dobrovolný návrat. Pokud ministerstvo dojde k závěru, že vycestování je ve veřejném zájmu, vycestování povolí.

Pokud cizinec dodatečně uhradí polovinu nákladů na přepravní náklady související s jeho vycestováním z území, je vyřazen z evidence nežádoucích osob. Toto mu poskytne velkou výhodu, protože může bezprostředně po vyřazení z evidence požádat o udělení pobytu v ČR a celém Schengenském prostoru. Cizinci, kteří nevycestují dobrovolně zůstávají v evidenci nežádoucích osob a o pobyt mohou žádat až po uplynutí doby správního vyhoštění.

2 STÁTNÍ ORGÁNY V OBLASTI POBYTU CIZINCŮ

Otázky migrace jsou plně v kompetenci tří složek Ministerstva vnitra: Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra, Odboru azylové a migrační politiky a Policie České republiky.

2.1 Vláda České republiky

Vláda České republiky jako vrcholný orgán výkonné moci v České republice formuluje základní myšlenky i v oblasti přístupu k migraci. Nazývají se „Zásady politiky vlády v oblasti migrace cizinců“ a jsou přílohou usnesení vlády České republiky č. 55 ze 13. 1. 2003. Řídí se jimi celá migrační politika státu.

V tomto dokumentu se uvádí, že v České republice má řídicí roli v oblasti migrace stát, jeho migrační politika je založena na koordinovaném postupu všech státních orgánů, orgánů územní a zájmové samosprávy a na podpoře ze strany dalších subjektů zabývajících se migrací, zaměřuje se na eliminaci všech forem nelegální migrace, neklade překážky legální migraci a podporuje dlouhodobě přínosnou migraci. Dále se předpokládá zapojení nevládních a jiných občanských organizací a podíl ČR na řešení migračních důsledků humanitárních krizí a odstraňování příčin těchto jevů ve světě a evropském společenství (MV ČR, 2010).

2.2 Ministerstvo vnitra

Působnost ministerstva vymezuje §12 zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky. Ministerstvo vnitra (MV ČR) je gestorem za problematiku mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany v České republice na úrovni legislativně–koncepční, analytické i realizační. V rámci ministerstva je tato oblast svěřena Odboru azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra je nadřízeným správním orgánem pro PČR – Ředitelství služby cizinecké policie, vykonává dozor nad policií při výkonu státní správy a plní další úkoly stanovené zákonem (MV ČR, 2010).

2.3 Odbor azylové a migrační politiky

Odbor azylové a migrační politiky (OAMP) je útvarom Ministerstva vnitra pro výkon působnosti v oblasti mezinárodní ochrany, uprchlictví, vstupu a pobytu cizinců, koncepce inte-

grace cizinců, státního integračního programu a schengenské spolupráce. Odbor řídí Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (MV ČR, 2010).

Oddělení metodiky, dozoru a kontroly v oblasti mezinárodní ochrany a trvalých pobytů odpovídá za řízení o udělení nebo odnětí azylu nebo doplňkové ochrany dle zákona o azylu a dočasné ochrany dle zákona o dočasné ochraně, za vydávání závazných stanovisek k otázkám existence důvodů znemožňujících vycestování v rámci řízení o správním vyhoštění podle zákona o pobytu cizinců a zajišťuje aplikaci Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti (MV ČR, 2010).

Oddělení dále odpovídá za řízení o vydání či o zrušení povolení k trvalému pobytu, o přiznání či zrušení postavení dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území, o vydání či odnětí cizineckého pasu, o vydání, prodloužení nebo zrušení zelené karty dle zákona o pobytu cizinců (MV ČR, 2010).

Oddělení metodiky, dozoru a kontroly v oblasti mezinárodní ochrany a trvalých pobytů řídí 9 pracovišť trvalých pobytů v celé České republice.

Oddělení integrace cizinců a azylantů odpovídá za koncepční, výkonnou, koordinační a kontrolní činnost k zajištění adaptačních, integračních a dalších programů v rámci řešení problematiky integrace cizinců, azylantů a cizinců s prokázaným českým původem – krajanů přesídlených do České republiky (MV ČR, 2010).

Oddělení koncepcí a analýz odpovídá za přípravu celostátních koncepcí azylové, migrační a integrační politiky, koordinuje meziresortní spolupráci v rámci Analytického centra pro ochranu hranic a migraci, ve vymezeném rozsahu zajišťuje mezinárodní spolupráci a sestavuje analytické informace v migrační a azylové oblasti. (MV ČR, 2010)

Oddělení Evropských komunitárních fondů plní úkoly související zejména s implementací a realizací komunitárních fondů EU v oblasti mezinárodní ochrany, azylu a migrace (MV ČR, 2010).

Oddělení imigrace odpovídá za plnění úkolů vyplývajících pro ministerstvo ze zákona o pobytu cizinců na území České republiky. Plní úkoly stanovené ministerstvu vnitra záko-

nem o zaměstnanosti v agendě vydávání oprávnění ke zprostředkování zaměstnání (MV ČR, 2010).

Oddělení zahraničních vztahů a informací o zemích původu realizuje mezinárodní spolupráci, soustřeďuje informace o zemích původu žadatelů o mezinárodní ochranu, zodpovídá za vedení a využívání těchto informací na národní úrovni. Též se podílí na plánování a realizaci projektů zahraniční rozvojové spolupráce, na dialogu a spolupráci v oblasti azylu a migrace a na programech humanitární pomoci (MV ČR, 2010).

Oddělení azylové a migrační legislativy odpovídá za přípravu návrhů právních předpisů v oblasti problematiky mezinárodní ochrany vysídlených osob a imigrace, konkrétně pak azylového a uprchlického práva, problematiky doplňkové ochrany, dočasné ochrany, vstupu, pobytu a vycestování cizinců a překračování státních hranic. Dále plní úkoly související s harmonizací právního řádu České republiky s Evropským právem v oblasti mezinárodní ochrany vysídlených osob a oblasti migrace a spolupracuje v oblasti mezinárodního práva veřejného, pokud se jedná o problematiku mezinárodní ochrany vysídlených osob a migrace. Účastní se jednání ve specializovaných pracovních skupinách Rady, případně Komise Evropské unie, pokud jde o přípravu opatření Evropské unie v oblasti azylu a migrace (MV ČR, 2010).

2.3.1 Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky

Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra České republiky (SUZ) je provozovatelem přijímacích, pobytových a integračních azylových středisek. V nich poskytuje ubytovací, stravovací, psychologické, sociální, vzdělávací a poradenské služby a zajišťuje také volnočasové aktivity. SUZ rovněž provozuje zařízení pro zajištění cizinců. Od roku 2009 SUZ poskytuje služby v Centrech na podporu integrace cizinců (MV ČR, 2010).

SUZ byla zřízena 1. 1. 1996 proto, aby byl oddělen výkon státní správy v oblasti azylové politiky a správního řízení o udělení azylu od zabezpečování služeb žadatelům o udělení mezinárodní ochrany. Od 1. 1. 2006 má SUZ ve správě i zařízení pro zajištění cizinců. Česká republika zabezpečuje prostřednictvím SUZ ubytování a další služby žadatelům, azylantům a zajištěným cizincům, a to na základě zákonů č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a zákona č. 325/1999 Sb. o azylu (MV ČR, 2010).

2.3.1.1 Zařízení SUZ

Azylová zařízení se dělí na přijímací, pobytová a integrační azylová střediska.

Azylové zařízení Velké Přílepy zahájilo provoz k zajištění bezpečnostní situace ČR v souvislosti s propouštěním zahraničních pracovníků v důsledku hospodářské krize a zahájení realizace "Projektu pomoci cizincům, kteří se v důsledku krize ocitli bez finančních prostředků a možnosti pracovního uplatnění". Od 16. 2. 2009 zajišťuje ubytování cizincům zařazených do projektu (MV ČR, 2010).

Přijímací středisko slouží k ubytování nově příchozích žadatelů o mezinárodní ochranu do doby ukončení vstupních procedur. PřS není možné volně opustit. Je zde poskytováno ubytování, strava, základní hygienické potřeby a lékařská péče a žadatelé mají k dispozici sociální a psychologické služby a mohou se účastnit volnočasových aktivit, navštěvovat výtvarné dílny a podobně (MV ČR, 2010).

Pobytové středisko slouží k ubytování žadatelů, kteří prošli vstupními procedurami v Přijímacím středisku, po dobu řízení ve věci jejich žádostí o mezinárodní ochranu. Žadatelé mohou svobodně střediska opouštět nebo využít možnosti pobytu v soukromí. Poskytované služby jsou obdobné jako v PřS. Důraz je kladen na sociální práci doplněnou o volnočasové aktivity. Jsou zde k dispozici dětská centra, výtvarné dílny, knihovny, čajovny, hřiště, sportovní vybavení a klienti se mohou účastnit různých kulturních akcí a výletů (MV ČR, 2010).

Zvláštní pozornost je věnována ohroženým skupinám, mezi které patří nezletilí žadatelé bez doprovodu, samotné ženy s dětmi, senioři, fyzicky, psychicky či sociálně handicapované osoby a oběti fyzického nebo psychického násilí (MV ČR, 2010).

Integrační středisko (IAS) slouží osobám, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana a které vstoupily do Státního integračního programu a požádaly o dočasné ubytování v IAS (MV ČR, 2010).

Doba strávená v IAS (nejdéle 18 měsíců) slouží především k osvojení českého jazyka a získání samostatného bydlení a zaměstnání. Ubytování v IAS je zpoplatněno (MV ČR, 2010).

Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC)

Zařízení pro zajištění cizinců (v zahraničí i u nás někdy nazývaná „detence“ nebo „záchyt“, cizinci často používají výraz „lágr“) slouží primárně k zajištění cizinců, kterým bylo vydáno policisty cizinecké policie rozhodnutí o správním vyhoštění a o zajištění. Klientelu tvoří osoby, které se pobytem na území ČR dostaly do rozporu s legislativou. Zajištěny mohou být jen osoby ve věku nad 15 let na dobu maximálně 180 dní.

SUZ v ZZC poskytuje ubytování a stravu, o další služby se stará zdravotnický personál a sociální pracovníci. Klienti mají relativně volný pohyb, mohou využívat sportoviště, kulturní místnost (TV, knihovna, společenské hry) nebo setkání s duchovním (katolické, pravoslavné a muslimské víry) (MV ČR, 2010).

ZZC je uzavřený prostor, cizinci nemají možnost jej opustit. Vnější střežení vykonává Služba cizinecké policie. Vnitřní prostory střeží soukromé subjekty (MV ČR, 2010).

2.3.2 Centrum na podporu integrace cizinců

Centra na podporu integrace cizinců (CPIC) mají napomáhat vytvoření prostoru pro dlouhodobou a systematickou podporu integrace cizinců. Čtyři centra zahájila činnost 1. 7. 2009. Poskytují poradenské a informační činnosti, právní poradenství, kurzy českého jazyka, sociokulturní kurzy, internetové pracoviště a knihovnu. Všechny služby jsou poskytovány zdarma. Cílovou skupinou CPIC jsou cizinci z tzv. třetích zemí, kteří na území České republiky pobývají v rámci dlouhodobého nebo trvalého pobytu (MV ČR, 2010).

2.4 Policie ČR

Široká oprávnění a působnost v oblasti pobytu cizinců jsou zákonem o pobytu cizinců na území České republiky svěřeny Policii České republiky.

V souvislosti s postupným odnímáním nepolicejních činností Policii České republiky dochází k převedení některých správních činností spojených s vydáváním pobytových povolení cizincům na Ministerstvo vnitra. Tento proces probíhá ve dvou fázích. V rámci první etapy Ministerstvo vnitra k 1. 1. 2009 kompletně převzalo agendu trvalých pobytů a ve druhé etapě převezme k 1. 1. 2013 agendu vydávání povolení k dlouhodobému pobytu (MV ČR, 2010).

2.4.1 Služba cizinecké policie

Služba cizinecké policie je vysoce specializovanou složkou Policie České republiky. Plní úkoly související s povolováním vstupu a pobytu cizinců na území České republiky, odhalováním nelegální migrace, uplatňováním represivních opatření vůči cizincům zdržujícím se na území České republiky v rozporu se zákonem o pobytu cizinců, plněním úkolů vyplývajících z mezinárodních smluv a přímo použitelných právních předpisů Evropského společenství a řešení trestné činnosti spáchané v souvislosti s překračováním státních hranic a s přeshraniční trestnou činností (MV ČR, 2010).

Ředitelství služby cizinecké (Ř SCP) policie je nadřízeným orgánem Oblastních ředitelství služby cizinecké policie.

Ř SCP provozuje informační linku pro pobyt cizinců na území ČR. Telefon: 974 841 356, 974 841 357, e-mail: infoscpp@mvr.cz.

Oblastní ředitelství služby cizinecké policie

Jsou podřízena Ředitelství služby cizinecké policie a sídlí v Praze, Českých Budějovicích, Plzni, Ústí nad Labem, Hradci Králové, Brně a Ostravě.

Oblastní ředitelství služby cizinecké policie řídí výkonné útvary – inspektoráty cizinecké policie, odbory specializovaných činností a skupiny dokumentace. Inspektoráty na mezinárodních letištích jsou řízeny přímo Ř SCP (MV ČR, 2010).

Inspektorát cizinecké policie (ICP)

Inspektoráty cizinecké policie vznikly v souvislosti se vstupem České republiky do schengenského prostoru sloučením oddělení cizinecké policie (OCP) a referátů cizinecké a pohraniční policie (RCPP) na hraničních přechodech. V rámci celé republiky existuje celkem 48 inspektorátů, 43 z nich sídlí ve vnitrozemí a 5 na vnější schengenské hranici na mezinárodních letištích Praha Ruzyně, Brno Tuřany, Ostrava Mošnov, Karlovy Vary a Pardubice (MV ČR, 2010).

Inspektoráty cizinecké policie plní úkoly Policie České republiky ve věcech povolování vstupu, pobytu a ukončování pobytu cizinců, provádí pobytové kontroly, odhalují ve své

působnosti padělané a pozměněné, zneužitě a smyšlené veřejné listiny, doklady a ceniny, provádí ochranu hranic při jejím dočasném znovuzavedení, provádí činnosti v oblasti mezinárodní policejní spolupráce, kontrolují stav a úplnost vyznačení průběhu státních hranic, podílí se na plnění závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, zpracovávají data pro účely vedení evidencí a statistik potřebných k plnění úkolů, provozují informační systémy a řadu dalších úkolů (MV ČR, 2010).

Inspektoráty v jejichž působnosti jsou mezinárodní letiště s hraničním přechodem pro vnější lety (ze zemí mimo Schengenský prostor) plní zejména úkoly spojené s ochranou vnějších hranic, kontrolují vyznačení a zabezpečení bezpečnostního prostoru letiště a podílí se na plnění úkolů při ochraně civilního letectví (MV ČR, 2010).

Skupina kontroly pobytu (SKP)

Plní úkoly spojené s ukončováním pobytu cizinců, provádí pobytové kontroly, odhalují ve své působnosti padělané, pozměněné, zneužitě a smyšlené veřejné listiny, doklady a ceniny, provádí činnosti v oblasti mezinárodní policejní spolupráce, provádí ochranu hranic při jejím dočasném znovuzavedení, kontrolují stav a úplnost vyznačení průběhu státních hranic. SKP v praxi často neplní úkoly související se správním vyhoštěním, protože tuto problematiku jejich policisté neovládají a přenechávají ji skupinám povolování pobytu (MV ČR, 2010).

Skupina povolování pobytu (SPP)

SPP nekontrolují stav a úplnost vyznačení průběhu státních hranic a zařízení upozorňujících na jejich průběh, ani neprovádí ochranu hranic při jejím dočasném znovuzavedení. Naopak ve své kompetenci mají výkon státní správy ve věcech povolování vstupu a pobytu na území ČR. Jinak se činnost SPP od činnosti SKP neliší.

Odbor specializovaných činností (OSČ)

Odbor sleduje a analyzuje vývoj v oblasti bezpečnosti a migrace v rámci svého teritoria. Spolupracuje s bezpečnostními orgány členských států Evropské unie v oblasti ochrany vnějších hranic. Provozuje informační systémy, včetně vedení stanovených evidencí a statis-

tických databází pro řídicí činnost vedoucích pracovníků oblastního ředitelství. Zajišťuje úkoly v oblasti služební kynologie (MV ČR, 2010).

3 REGULARIZACE NELEGÁLNÍ MIGRACE

Pojem regularizace, odvozený z anglického irregular, případně z francouzského irregulier se běžně používá pro opatření, jímž stát uzná pobyt nebo výkon zaměstnání imigranta bez příslušného povolení k pobytu (zaměstnání) na jeho území status imigranta za legální, tedy v souladu s právním řádem daného státu. Někdy se také používají výrazy amnestie (Česká republika, Německo), legalizace (Portugalsko) nebo normalizace (Španělsko). Tyto pojmy se často používají jako synonyma, případně se prolínají.

„Regularizaci můžeme souhrnně definovat jako státem plánované udělení povolení k pobytu pro cizince, kteří naplňují specifické podmínky pro vstup do programu a kteří na území státu pobývají neoprávněně, za účelem dosažení společensky prospěšných cílů, přičemž jsou cizincům prominuty předem určené právní delikty“ (Rozumková, Burdová Hradečná, 2008, str. 95).

Výše uvedenou definici považuji za přesnou a komplexní, proto z ní vycházím v celé bakalářské práci.

Pojem měkká/skrytá (soft) regularizace označuje situaci, kdy pobyt cizince není uznán za oprávněný, ale má přístup k některým službám. Například v Belgii jde o přístup k lékařské péči, ve Španělsku se může na lokální úrovni registrovat jako pracovní síla a doplnit pracovní místa, která se nedaří obsadit.

Pojem regularizace nelze exaktně definovat do univerzálně přijatelné formy. Zejména proto, že přístup k imigrantům vychází také z historického pojetí migrace jednotlivých států. Jiný vztah k přistěhovalcům mají bývalé koloniální velmoci (typicky Spojené království), jinak pojmají vztahy země s potenciálem národnostních nepokojů (Pobaltské státy), v jiné situaci jsou také státy s poměrně velkým náporům (v určitém smyslu potřebným) imigrantů blízko Afriky (Itálie, Francie, Španělsko). Většina států západní Evropy klade důraz také na důvody humanitární, rodinné a ekonomické (Francie, Španělsko, Velká Británie).

Z členských států Evropské unie má ve svých zákonech definici pojmu regularizace (nebo jeho ekvivalentu) Rakousko, Dánsko, Německo, Řecko, Portugalsko a Švédsko. Širší společenská debata o tomto tématu probíhá ve dvanácti státech, v osmi vůbec neprobíhá. Z ostatních států nejsou dostupné informace.

3.1 Formy regularizace

APAP et. al (2000) vytvořili následující, velmi často používanou typologii regularizací:

Regularizace jednorázová – do regularizačního procesu je možné se zapojit pouze po konkrétně stanovenou dobu. Jedná se o jednorázové opatření, motivované nejčastěji politicky nebo ekonomicky. Předem není znám počet cizinců, jimž bude pobyt legalizován, ale může být omezen.

Regularizace permanentní – regularizace probíhá po časově neomezené období. Počet účastníků programu může být stanoven konkrétně nebo vůbec. Hlavním kritériem je zpravidla délka předchozího pobytu na území.

Regularizace individuální – orgán rozhodující o legalizaci pobytového statusu posuzuje splnění podmínek regularizace u každé osoby individuálně. Podmínky bývají formulovány obecně, důraz se klade na správní posouzení.

Regularizace kolektivní – neposuzují se odlišnosti jednotlivých případů, ale formálně se prověří splnění daných podmínek. Podmínky regularizace bývají vymezeny konkrétněji.

Regularizace „fait accompli“ – jedná se o tzv. zaslouženou regularizaci (earned regularisation). V rámci této formy se posuzuje stupeň integrace do hostitelské společnosti, zejména v návaznosti na faktickou délku pobytu.

Regularizace ochranná (humanitární) – důvodem pro aplikaci této formy je například prevence zdravotních rizik mezi imigranty. Pod ochrannou regularizaci se zahrnuje i ochrana rodinných vazeb imigranta v nelegálním postavení s osobou nebo osobami legálně pobývajících na území státu. Chrání právo na soukromý a rodinný život legálně pobývajících osob. Vyplývá ze závazků státu v oblasti lidských práv.

Regularizace neorganizovaná – v případech, kdy je státní orgán oprávněn udělit povolení k pobytu, bez uvedení podrobnějších podmínek. Regularizační mechanismus je tedy ustanoven jinak než legislativně. V některých státech není regularizace zakotvena v právním řádu, nicméně může být běžnou praxí za určitých podmínek udělit pobyt imigrantovi v nelegálním postavení (např. v Rumunsku je za určitých podmínek tolerován neoprávněný pobyt studentům).

Regularizace organizovaná – je legislativně vymezena.

Regularizace jako milost – jako výraz lidské solidarity a soucitu vycházející např. z křesťanské tradice.

Regularizace jako závazek státu – jako opatření „vynucené“ na základě práva, mezinárodních dohod nebo rozhodnutí soudu. Nejčastěji se jedná o regularizace na základě plnění závazků, např. Evropské úmluvy o lidských právech, článků 3 a 8.

Je obvyklé, že komplexní regularizační program zahrnuje více vzájemně se prolínajících forem. Regularizace např. probíhá po omezenou dobu, se stanoveným maximálním počtem žadatelů. Kriteria jsou vymezena podrobně, ale rozhodující orgán bere v potaz i individuální poměry cizince a humanitární závazky svého státu.

3.2 Regularizační kriteria

APAP et. al. (2000) rovněž vymezili jednotlivá kriteria, užívaná při konstrukci regularizačních programů:

Geografické (teritoriální) kritérium – posuzuje se fyzická přítomnost cizince na území ke konkrétně stanovenému datu, případně nepřetržitý pobyt na území po určitou dobu a jeho délka.

Ekonomické kritérium – týká se zaměstnanosti nebo schopnosti imigranta zabezpečit si obživu.

Humanitární kritérium – u osob, které se z objektivně uznaných důvodů nemohou vrátit do své země původu a nelze jim udělit azyl.

Kritéria související s procedurou udělování mezinárodní ochrany (azyly) – zejména v souvislosti s příliš dlouhou dobou vedení azylového řízení. Může zahrnovat azylanty, kteří po záporném rozhodnutí ve věci žádosti o azyl neopustí území státu.

Zdravotní kriteria – jako prevence zdravotních rizik.

Kriterium rodinných vazeb – vztahuje se buď na celé rodiny pobývajících na území nelegálně nebo imigranta s faktickou rodinnou vazbou na osobu legálně pobývajících.

Kvantitativní kriterium – stanovuje se jím omezený počet imigrantů, které lze zahrnout do regularizačních procedur.

Integrační kriterium – posuzuje stupeň začlenění imigranta do společnosti (např. znalost jazyka, školní docházka dětí, podíl na společenském životě, stálost zaměstnání, placení daní atd.).

Kriterium státní příslušnosti nebo původu – používá se pro zvýhodnění určité skupiny cizinců, např. v důsledku historických vazeb mezi zeměmi.

Kriterium kvalifikace žadatele – může úzce vymezit skupinu imigrantů konkrétní profese.

K uvedeným kritériím lze připojit ještě následující:

Kriterium trestní zachovalosti – posuzují se záznamy v trestním rejstříku, případně jiné události způsobilé ohrozit veřejný pořádek. Používá se v naprosté většině regularizačních programů.

Jiná specifická kritéria – po imigrantech požadují například držení platného cestovního dokladu, specifická forma ukončení předchozího zaměstnání atp.

Vzájemnou kombinací jednotlivých kritérií se stanoví podmínky pro vyřízení žádosti o regularizaci. Některá kritéria zvyšují pravděpodobnost kladného rozhodnutí (ekonomické, humanitární, zdravotní, integrační, kvalifikační, rodinných vazeb), jiná účast na regularizaci prakticky znemožní (trestní zachovalosti).

3.3 Důvody, pro které přistupují státy k zavedení regularizace

Podle LEVINSONOVÉ (2005) existují čtyři důvody, pro které státy přistupují k realizaci regularizačních programů. Jsou to: získání kontroly nad migrací a redukce počtu imigrantů v nelegálním postavení, zlepšení sociální situace imigrantů, zprůhlednění trhu práce a boj proti nelegálnímu zaměstnávání a cíle zahraniční politiky.

3.4 Přínosy a omezení regularizace

Regularizace může přinést mnoho pozitivních efektů ve vztahu k různým oblastem života. Ve sféře ekonomické podporuje omezení „černého“ trhu práce. Pokud se cizinci nebudou muset obávat přísných sankcí za porušení pobytového režimu, mohou být motivováni uspořádat své pracovně–právní vztahy. Příмым efektem bude zvýšení příjmů státního rozpočtu prostřednictvím daní a odvodů do sociálního a zdravotního systému. Rovněž se zmenší nabídka nelegální práce. Tím její cena stoupne, zaměstnávání cizinců v rozporu se zákony se stane pro zaměstnavatele méně atraktivní a rizika s tím spojená by jej mohla od uvedeného jednání odradit nebo alespoň omezit. Flexibilita pracovního trhu by se zvýšila.

Prostředky odvedené do systému sociálního zabezpečení by mohly pozitivně ovlivnit vztah politických představitelů i běžných občanů k cizincům. Cizinci by se přímo podíleli na zajištění potřeb občanů i svých vlastních. Stejný význam by měly i příspěvky do zdravotnictví. Zajištění zdravotního pojištění pro cizince by zmenšilo rizika spojená se zanedbáváním zdravotní péče. Cizinci by neměli důvod nejt k lékaři a šíření některých nemocí, například tuberkulózy by se omezilo.

Regularizace s sebou rovněž přináší lepší kontrolu státu nad migrací. Počty neregulérně pobývajících cizinců by se zmenšily a celá tato oblast by se stala transparentnější. Příslušná migrační opatření by bylo možno lépe zacílit a prostřednictvím nich využívat imigraci efektivněji než dosud.

Alespoň částečné rozkrytí sféry nelegálního pobytu by mělo pozitivní dopady do oblasti vnitřní bezpečnosti v oblasti obecné kriminality i v oblasti kriminálních aktivit přímo souvisejících s nelegálním pobytem – obchodování s lidmi. Komfortnější podmínky pro zabezpečení jistoty pobytu by mohly přinést větší ochotu spolupráce obětí s orgány činnými v trestním řízení.

V oblasti společenského života by regularizace nelegálního pobytu pravděpodobně přinesla častější kontakt občanů s cizinci a tedy útlum xenofobie a negativních nacionálních tendencí. Tím by se také zlepšily možnosti na poli integrace cizinců. Pozitivní demografické dopady způsobené imigrací a jejich nezbytnost jsou dostatečně známy.

Vše výše uvedené by přineslo nejen zlepšení kvality života cizinců, ale i všech občanů České republiky.

Regularizace s sebou nese i jisté negativní jevy. Patří mezi ně zejména možnost zpochybnění ústavního pořádku v zemi, kde je zavedena. Toto je velmi silný argument. Některé země právě z tohoto důvodu zavedení regularizace odmítají. Jestliže si je totiž cizinec vědom, že v případě rizika odhalení má možnost se sám nahlásit na příslušný úřad, nemá zpravidla důvod cokoli na svém právním postavení měnit. Rigidita pracovního trhu mu může naprosto vyhovovat. V takovém prostředí snadněji najde práci, neplatí daně a odvody a je tedy ekonomicky „zvýhodněn“ oproti klasickým zájemcům o práci, za které musí zaměstnavatel platit vysoké příspěvky do státního rozpočtu.

Druhou zásadní výhradou je, že regularizace neřeší příčinu, nýbrž pouze zmírňuje důsledky nelegální migrace. Přítomnost regularizačního programu v cílové zemi migrace může ovlivnit rozhodování cizince při výběru země, kde chce pobývat. Nicméně pravděpodobnost takového jednání je marginální. Pokud mají cizinci možnost si vybrat, dají spíše přednost jiným faktorům. Regularizace tedy dává možnost řešit nelegální pobyt cizinců, kteří už na území nelegálně pobývají. Není prevencí nelegální imigrace.

3.5 Fáze regularizačního projektu

V průběhu celého regularizačního projektu je třeba dbát na co nejlepší provedení všech jeho fází. V České republice je přístup k nelegální migraci spíše restriktivní, proto je třeba se soustředit zejména na podrobné a srozumitelné objasnění cílů a významu příslušným úředníkům. V podmínkách České republiky se jedná zejména o policisty ze Skupin povolování pobytu a také jejich nadřízeným z Inspektorátů cizinecké policie. Pro tyto lidi může být smysl regularizace obtížněji pochopitelný, protože jejich prací je dohlížet a aplikovat ustanovení zákona č. 326/1999 Sb., který je rovněž značně restriktivní.

Aby byl regularizační projekt úspěšný, musí podle LEVINSON (2005) projekt projít třemi fázemi :

- a) fází přípravnou

- b) fázi implementace
- c) fázi post–regularizační

V **přípravné fázi** je nutné dosažení shody mezi všemi zainteresovanými účastníky regularizačního projektu (zaměstnavatelé, neziskové organizace, politické strany a zájmové organizace imigračních komunit). Musí být jasně vymezen proces podání žádosti. V neposlední řadě je třeba, aby zúčastněné strany program aktivně podporovaly a propagovaly.

Fáze **implementace projektu** musí nezbytně zahrnovat vyškolení příslušných státních úředníků, pracovníků neziskových organizací a členů organizací imigračních komunit. Všichni, kdo participují na realizaci projektu musí znát své role a povinnosti. Zejména státním úředníkům je třeba srozumitelně vysvětlit smysl akce a její přínosy.

Po ukončení projektu je třeba ve fázi **post–regularizační** získaná data vyhodnotit, zejména z hlediska demografické skladby žadatelů o regularizaci a jejich pozici na trhu práce.

Doplnil bych, že před zahájením první fáze je nutné zahájit celospolečenskou debatu na téma regularizace, protože pochopení a přijetí vysvětlení motivů pro uplatnění regularizace může zvýšit povědomí občanů o cizincích. To může přinést lepší přijetí přítomnosti cizinců na území.

3.6 Správní vyhoštění jako nástroj regularizace

V právu České republiky není pojem regularizace definován a stát proto nedisponuje nástroji, jíž by ji uskutečňoval. Přesto není nutné vytvářet speciální zákon, dokonce ani není potřeba novelizovat některý ze zákonů stávajících. Využitím institutů platného zákona č. 326/1999 Sb., v platném znění, nelze dosáhnout legalizace pobytu neregulárně pobývajících imigranta, ale lze velmi jednoduše umožnit cizinci beztrestný výjezd (bez záznamu v evidenci nežádoucích osob) z České republiky.

Využít lze následujících nástrojů:

- a) správní vyhoštění (§ 119)
- b) institut „odstranění tvrdosti“ správního vyhoštění (§ 122)
- c) výjezdní příkaz (§ 50)

Kombinací všech tří nástrojů lze dosáhnout beztrestného výjezdu v souladu se zákonem. Výsledná konstrukce není elegantní, ale je způsobilá dosáhnout zamýšleného efektu.

Pokud se Policie ČR dozví o cizinci, který na území pobývá nelegálně, musí ve věci konat. To znamená, že cizince předvede a pokud shledá důvody k zahájení řízení o správním vyhoštění, je povinna jej zahájit doručením oznámení o zahájení správního řízení. V jeho průběhu policie zjišťuje skutečný stav věci a shromažďuje podklady pro vydání rozhodnutí o správním vyhoštění. Je třeba podotknout, že policie musí hledat důkazy jak v neprospěch účastníka řízení (vyhošťovaného cizince), tak i v jeho prospěch.

Po shromáždění všech podkladů a jejich zhodnocení policie rozhodne. Je třeba zdůraznit, že při posuzování důkazů a všech relevantních skutečností se rozhodující správní orgán, volně a v rámci zákona, řídí tzv. správní úvahou. To znamená, že si sám určí, které důkazy a skutečnosti jsou podstatné a ty zohlední.

Je velmi důležité si uvědomit, že žádné ustanovení zákona o pobytu cizinců nestanoví minimální dobu, na kterou lze správní vyhoštění vydat.

Po vydání správního vyhoštění policie cizinci udělí výjezdní příkaz. Tudíž cizinec v okamžiku jeho udělení pobývá v České republice legálně přechodně (§ 17 písm. d) zákona o pobytu cizinců).

Po uplynutí poloviny doby, po kterou nelze cizinci umožnit vstup na území a odpadnutí důvodů, pro které bylo správní vyhoštění vydáno, může policie na žádost cizince vydat nové rozhodnutí, kterým zruší platnost rozhodnutí o správním vyhoštění.

K lepšímu pochopení celého mechanismu uvedu modelový příklad.

Cizinec po uplynutí platnosti povolení k pobytu nevycestuje a dál pobývá v České republice. S tímto stavem se neztotožňuje a proto se dobrovolně přihlásí na policii. Policie zahájí řízení o vydání správního vyhoštění, posoudí veškeré podklady, přihlédne k polehčujícím okolnostem (cizinec přišel dobrovolně, chce svoji situaci řešit) a vydá správní vyhoštění na 2 měsíce. Cizinec se na místě vzdá práva na odvolání, vyhoštění je tím pádem pravomocné a vykonatelné ihned. Policie současně vydá výjezdní příkaz na dobu 30 dnů. Po tuto dobu může cizinec hledat práci. Po uplynutí jednoho měsíce (poloviny správního vyhoštění) požádá cizinec o vydání nového rozhodnutí ve věci (§ 122). Policie udělí další výjezdní příkaz, rovněž na 30 dnů. V jejich průběhu policie rozhodne o zrušení správního vyhoštění a

cizinec může vycestovat z České republiky. Do budoucna se na něj pohlíží jako na člověka, který nikdy nebyl v evidenci nežádoucích osob. Nic mu tedy nebrání požádat o vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem zaměstnání (které si našel v době pobytu v České republice). Pokud vše proběhne bez komplikací, může do dvou týdnů přicestovat legálně.

V této kapitole jsem chtěl poukázat na současné legální možnosti regularizace – konkrétně na možnost beztrestného vycestování. Jedná se o teoretický konstrukt. K jeho uplatnění není třeba měnit ani vydávat nový zákon. Postačí, když Ministerstvo vnitra vydá příslušnou interní směrnici.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Pracuji jako inspektor Skupiny povolování pobytu v Kroměříži. Už sedmý rok se profesionálně zabývám problematikou jak legálního, tak i nelegálního pobytu cizinců v České republice. Díky mé profesi mám možnost potkávat se dnes a denně s cizinci. S problematikou regularizace nelegálního pobytu jsem se setkal před několika lety prostřednictvím článku v odborném časopisu. Nijak mě nezaujal. Až projekt dobrovolných návratů uskutečněný v České republice od 16. 2. 2009 do 15. 12. 2009 mi umožnil setkat se s touto problematikou na vlastní kůži. Musím přiznat, že jeho organizace projektu a podmínky, které cizinec musel splnit, aby dosáhl na finanční odměnu a mohl ze země odcestovat, mě zklamaly. Podle mého názoru nebyly podmínky pro cizince dostatečně motivující, projekt neřešil problém nelegální migrace, v podstatě se ani nezabýval nelegálními imigranty. Těch se týkala až třetí, závěrečná, fáze projektu. A nabízela takové podmínky, že jsem si dokázal obtížné představit, proč by se měl nelegálně pobývajícím cizinec dobrovolně přihlásit na policii. Toto vše mě vedlo k hlubším úvahám o regularizaci a zejména o nastavení podmínek pro přijetí žadatele do projektu.

Hlavní nedostatky spatřuji v nastavení podmínek regularizace. Jsem přesvědčen, že využití zkušeností a znalostí všech zainteresovaných státních zaměstnanců, pracovníků neziskových organizací spolu se zkušenostmi z mnoha případů regularizací prováděných v zahraničí by nutně muselo vést k nastavení jiných podmínek než v projektu dobrovolných návratů u nás.

Moje zkušenosti mě vedly k úvahám, jestli by poskytnutí přiměřené doby k nalezení zaměstnání nebylo efektivnější než vyplácení stovek euro za vycestování lidem, propuštěným ze zaměstnání. Také si kladu otázku, zda se k cizincům informace o možnosti napravit svůj nelegální pobyt dostane.

Cílem výzkumu je nalézt odpovědi na výzkumné otázky a prostřednictvím nich přispět k nastavení podmínek pro budoucí regularizace v České republice.

4.1 Popis výzkumného problému

Mnohé evropské i jiné státy využívají regularizaci ke zmírnění následků nelegální imigrace. Česká republika se k nim připojila prostřednictvím projektu dobrovolných návratů. Cizincům byla nabídnuta možnost uhrazení nákladů na vycestování a uložení správního vyhoštění

na kratší dobu než umožňuje zákon. Aby byl cizinec do projektu přijat, musel být držitelem cestovního dokladu (i neplatného) a nesměl mít záznam v rejstříku trestů. Domnívám se, že projekt nebyl koncipován příliš vhodně. Největší výhradu mám k udělení správního vyhoštění. I přesto, že se nelegální cizinec rozhodl svou situaci odpovědně řešit, byl z našeho území vyhoštěn. Podle mého názoru takto nastavené pravidlo není dostatečnou motivací pro přihlášení se do projektu regularizace. Skutečnost, že se cizinec ocitne v nelegálním postavení, velmi úzce souvisí s existencí zaměstnání. Ve výzkumu hodlám zjistit, zda by cizinci dali přednost možnosti poskytnutí lhůty k nalezení legálního zaměstnání před finanční kompenzací za opuštění České republiky.

Problémem regularizace může být rovněž obtížná distribuce informací mezi žádoucí cílovou skupinu projektu – mezi nelegální cizince. Ne každý z nich čte noviny, poslouchá rádio nebo má přístup k internetu. To mě vede k myšlence využití komunikačních kanálů cizinců samých. Chci zjistit, zda by byli cizinci ochotni nahlásit úřadům nelegální imigranty, zda by za to požadovali odměnu a jestli vůbec rozeznají cizince v nelegálním postavení od cizince pobývajícím legálně.

Protože ve výše zmíněném projektu dobrovolných návratů byla možnost regularizace spojená s uložením správního vyhoštění, zajímá mě také postoj cizinců k sankcím za nelegální pobyt. Domnívám se, že správní vyhoštění je opatřením natolik nepřijatelným, že nelegální cizince od přihlášení se do programu regularizace odradí.

4.2 Výzkumné otázky

Stanovil jsem tři výzkumné otázky O1, O2 a O3.

Výzkumná otázka O1: Mají cizinci zájem o možnost získání času k nalezení nového zaměstnání v případě ztráty zaměstnání současného?

K otázce O1 se vztahují položky dotazníku č. 8 a 17.

Ztráta zaměstnání pro cizince s dlouhodobým vízem nebo povolením k dlouhodobému pobytu znamená, že policie okamžitě zahájí správní řízení o zrušení povolení k pobytu. Pokud se policii podaří cizince přivést osobně na Skupinu povolování pobytu, lze pobyt zrušit okamžitě na místě. Pokud se cizinec zdržuje v místě svého hlášeného pobytu a přebírá poštu, lze pobyt zrušit ve lhůtě několik dnů až měsíc. Pokud poštu nepřebírá a v místě svého

pobytu se nezdržuje, lze celou proceduru rušení pobytu provést za jeden měsíc. V posledním uvedeném případě cizinec o zrušení pobytu nemusí vědět a do postavení nelegálního pobytu se dostane bez svého vědomí.

Výzkumná otázka O2: Setkali se cizinci s někým, kdo na území pobýval nelegálně a jsou ochotni tuto skutečnost hlásit policii?

K otázce O2 se vztahují položky dotazníku č. 9, 10, 11 a 12.

Výzkumná otázka O3: Ovlivňuje hrozba sankce za nelegální pobyt zájem cizince o regulační program?

K otázce O3 se vztahují položky dotazníku č. 15 a 16.

Slouží pro zjištění ochoty cizinců akceptovat sankci (pokutu nebo správní vyhoštění) za svůj případný nelegální pobyt a v jaké formě.

4.3 Metoda výzkumu

Šetření ve výzkumné části bakalářské práce je provedeno metodou kvantitativního výzkumu pomocí dotazníku. Dotazník (viz příloha č. 1) obsahuje celkem 15 položek. Odpovědi na otázky jsou uzavřené.

Otázkami 1 až 6 zjišťují základní demografické údaje o respondentovi a otázky související s jeho aktuálním pobytem na území České republiky. Vzhledem ke specifickým zkoumaného vzorku respondentů nejsou do dotazníku zahrnuty otázky zjišťující úroveň dosaženého vzdělání, protože různé země mají vzdělávací systémy poněkud odlišné od českého modelu. Například s Ukrajinou nebo Mongolskem je porovnání základního a středního školství obtížné. Z podobných důvodů nejsou dotazníkem zjišťovány údaje o rodinném životě nebo stavu. U cizinců ze slovanských zemí by šlo data porovnávat. U asiátů, typicky u vietnamských státních příslušníků odlišné chápání rodinných vazeb a vztahů brání spolehlivému porovnání dat. Vietnamští muži v žádostech o povolení k pobytu neuvádějí stav rozvedený, protože nerozumí co to znamená. Po rozvodu se považují za svobodné. Rozdíly v chápání vazeb jsou i u počtu dětí. Pro mnohé z vietnamských mužů děti z předchozích manželství neexistují a v žádostech je odmítají uvádět. Činí tak pouze v případech, kdy je to pro ně

výhodné, například pokud chtějí získat pobyt za účelem sloučení rodiny. V tomto případě slouží dítě jako tzv. „nositel oprávnění ke sloučení“ a díky němu může být otci uděleno povolení k pobytu.

Pomocí otázek č. 7 až č.17 hledám odpovědi na položené výzkumné otázky. U otázek 6, 8 a 12 je respondentům dána možnost vlastního vyjádření v případě, že by jim nevyhovovala ani jedna z možností.

Na otázky 3 a 10 odpovídají respondenti vepsáním konkrétního údaje.

Podářilo se získat 58 vyplněných dotazníků. Celkem bylo k dispozici 100 dotazníků. Nejvíce zastoupenými respondenty byli státní příslušníci Ukrajiny (30), Vietnamu (9) a Ruska (9).

4.4 Výzkumný vzorek a metoda jeho výběru

Zkoumaný vzorek tvoří cizinci, kteří v České republice pobývají přechodně (tzn. na základě víza, povolení k dlouhodobému pobytu, povolení k přechodnému pobytu nebo na základě výjezdního příkazu). Na cizince s trvalým pobytem se regularizace nevztahují, proto byli ze zkoumaného souboru vyloučeni pomocí otázky č. 5 dotazníku. Vzorek byl zvolen kombinací dvou metod výběru. Metoda výběru bez vracení byla uplatněna k určení ubytovacích zařízení pro cizince ve Zlínském kraji, do kterých budou umístěny dotazníky a schránky k jejich odevzdání. Názvy ubytoven byly očíslovány a pomocí volby náhodného čísla bylo vybráno pět ubytovacích zařízení. Konkrétní jména ubytovacích zařízení v práci neuvádím kvůli ochraně a anonymitě jejich provozovatelů i ubytovaných cizinců. Volba konkrétních respondentů byla provedena anketním výběrem. To znamená, že jedinci vstupovali do výběru na základě vlastního rozhodnutí a stávali se respondenty.

5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

5.1 Demografická data

Pohlaví:

Ženy: 15 respondentek (26 %).

Muži: 43 respondentů (74 %).

Věk:

Do 30 let: 19 respondentů (33 %).

Mezi 31 – 45 lety: 32 respondentů (55 %).

Více než 46 let: 7 respondentů (12 %).

Délka pobytu v České republice:

0-2 roky: 19 respondentů (33 %).

2-5 let: 29 respondentů (50 %).

5 a více let: 10 respondentů (17 %).

Účel pobytu v České republice

Zaměstnání: 31 respondentů (53 %).

Účast v právnické osobě: 17 respondentů (29 %).

Podnikání: 9 respondentů (16 %).

Sloučení rodiny: 1 respondent (2 %).

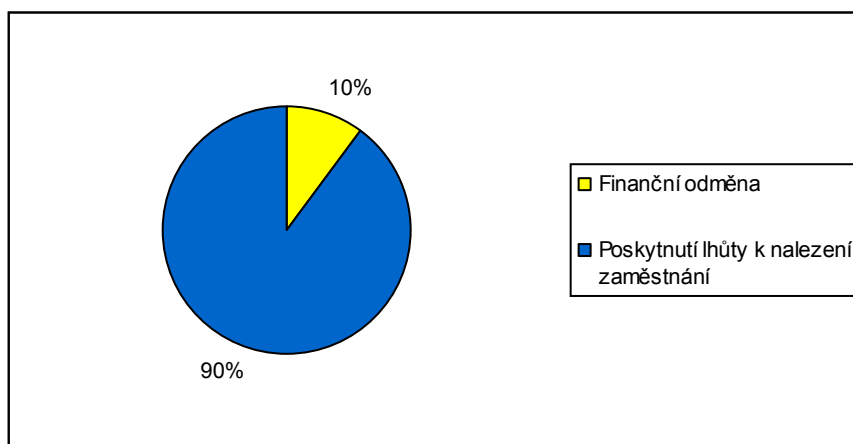
5.2 Výzkumná otázka O1

Mají cizinci zájem o možnost získání času k nalezení nového zaměstnání v případě ztráty zaměstnání současného?

K otázce O1 se vztahují položky dotazníku č. 8 a 17.

Otázka č. 8

Co by Vás víc motivovalo k přihlášení se do programu, který by Vám umožnil svůj pobyt zlegalizovat nebo beztrestně vycestovat, kdybyste byl(a) v České republice nelegálně?

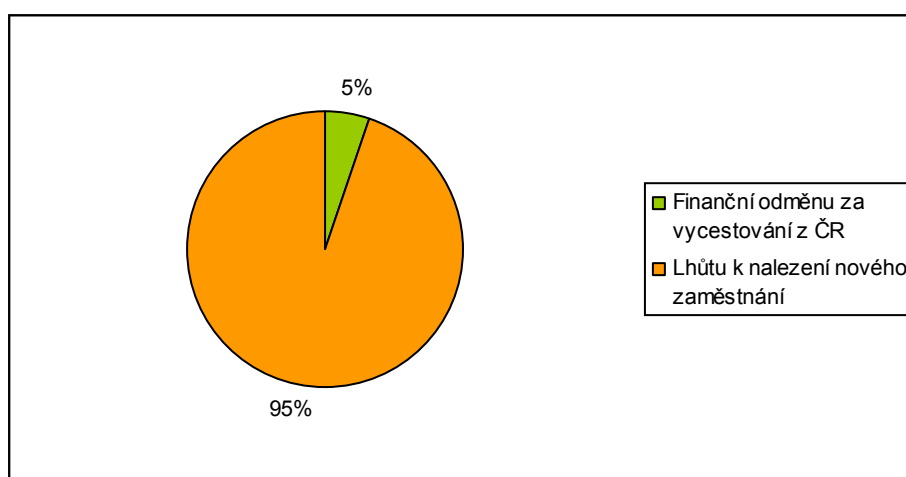

Graf č. 1 – Motivace pro přihlášení se do regularizačního programu.

Z grafu je patrné, že cizince by více motivovalo poskytnutí lhůty k nalezení zaměstnání. Možnost získání finanční odměny za přihlášení se do regularizačního programu by preferovala desetina respondentů.

Otázka č. 17

Pokud byste ztratil(a) zaměstnání a hrozilo Vám proto riziko nelegálního pobytu, měl(a) byste větší zájem o?

Graf č. 2 – Zájem cizinců o získání lhůty k nalezení zaměstnání nebo finanční odměny.

Odpovědi na otázku potvrdily, že v případě rizika nelegálního pobytu je lhůta pro nalezení zaměstnání velmi žádaná.

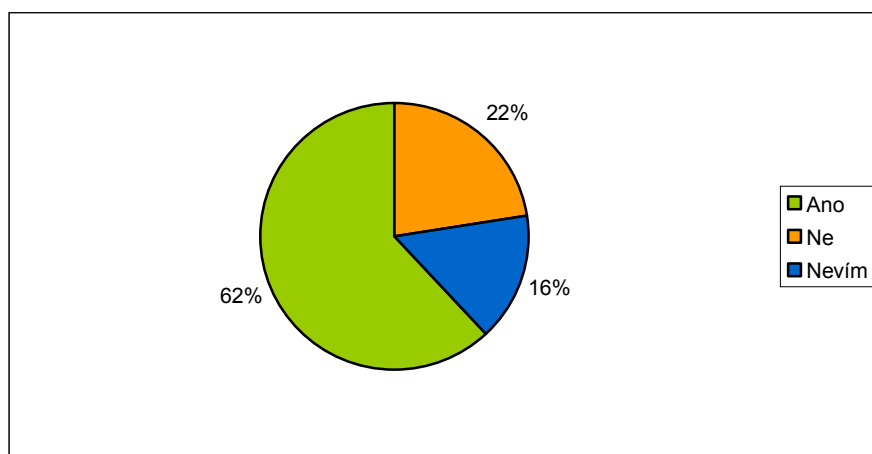
5.3 Výzkumná otázka O2

Setkali se cizinci s někým, kdo na území pobýval nelegálně a jsou ochotni tuto skutečnost hlásit policii?

K otázce O2 se vztahují položky dotazníku č. 9, 10, 11 a 12.

Otázka č. 9

Setkal(a) jste za poslední rok s někým, kdo v České republice pobýval nelegálně?

Graf č. 3 – Kontakty s nelegálně pobývajícími cizinci.

Cizinci, kteří se za poslední rok setkali s nelegálně pobývajícím cizincem a cizinci, kteří se s nikým takovým nesetkali tvoří 84 % všech respondentů. Z výsledků vyplývá, že více než čtyři pětiny dotazovaných cizinců má povědomí o pobytovém statusu jiných cizinců. Pouze 16 % nedokáže určit, zda cizinci se kterými se za poslední rok setkali, pobývají na území legálně či nelegálně.

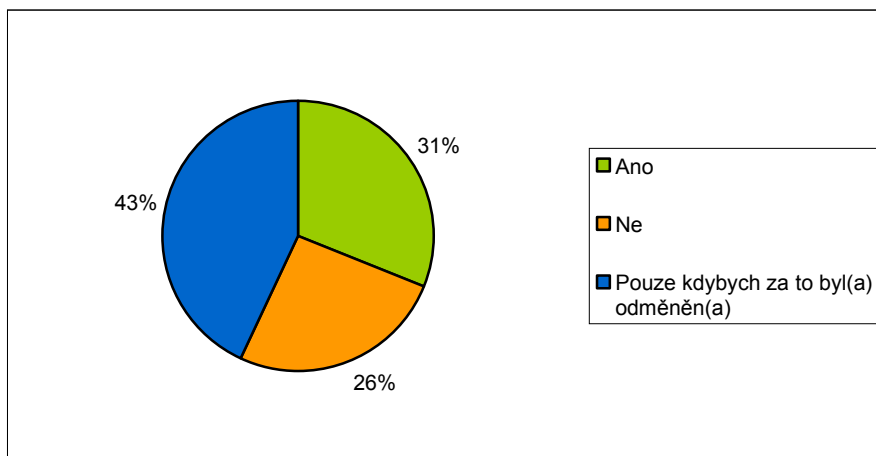
Otázka č. 10

S kolika nelegálně pobývajícími cizinci jste se v České republice za poslední rok setkal(a)?

Respondenti se za poslední rok setkali průměrně s 3,7 cizinci v nelegálním postavení. Nejvyšší udávaný počet byl 11 nelegálních cizinců. Z odpovědí vyplývá, že cizinci kteří se s nelegálním cizinci setkali, jsou schopni předat informaci o případné možnosti regulace průměrně 3 nelegálně pobývajícím cizincům.

Otázka č. 11

Přivedl(a) nebo nahlásil(a) byste úřadům člověka, který v České republice pobývá nelegálně, kdyby mohl beztrestně vycestovat nebo zlegalizovat svůj pobyt?

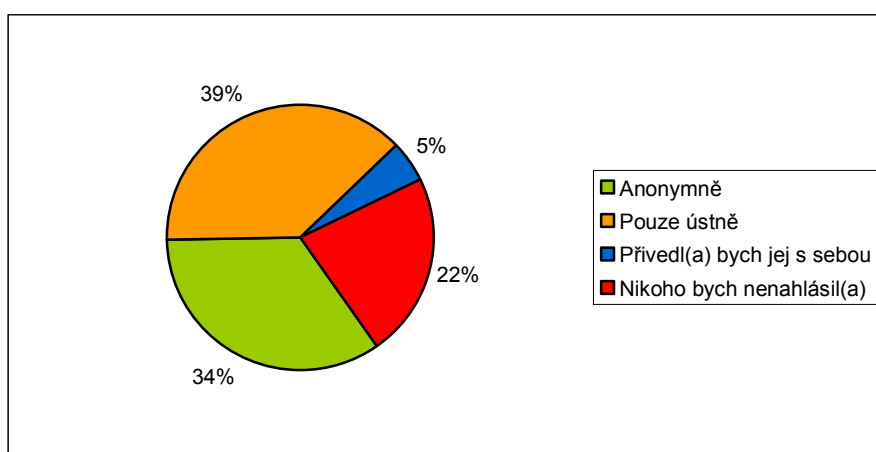

Graf č. 4 – Ochota k nahlášení nelegálně pobývajícího cizince.

74 % dotazovaných vyjádřilo ochotu za určitých podmínek nahlásit pobyt nelegálně pobývajícího cizince. Převažuje skupina požadující za nahlášení odměnu. Z odpovědí vyplývá, že existuje potenciál pro využití kontaktů a orientace cizinců ve svých komunitách pro účely programů regularizace.

Otázka č. 12

Pokud byste se rozhodl(a) nahlásit úřadům nelegálně pobývajícího cizince, udělal(a) byste to?

Graf č. 5 – Preferovaný způsob hlášení nelegálně pobývajícího cizince.

Cizinci by preferovali ústní nahlášení nelegálně pobývajícího cizince. Druhým nejčastějším způsobem bylo anonymní hlášení. 5 % cizinců by bylo ochotno přivést nelegálně pobývajícího cizince s sebou na příslušný úřad. Možnosti písemného nahlášení do protokolu by neměl zájem využít žádný z dotazovaných respondentů.

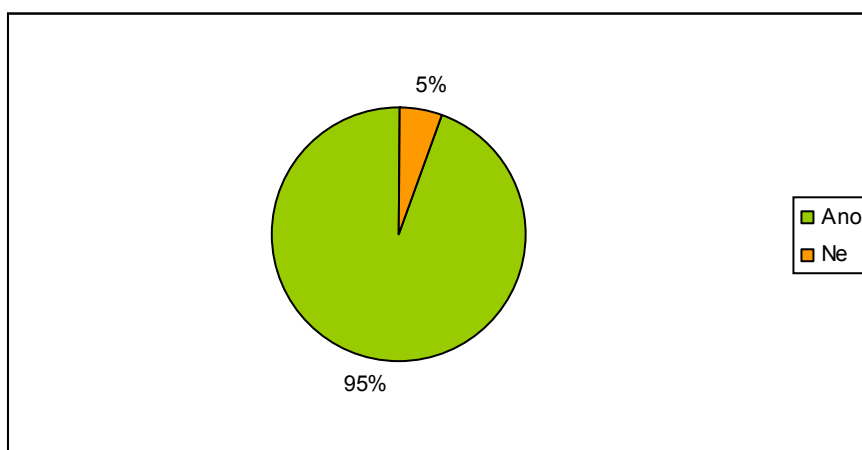
5.4 Výzkumná otázka O3

Ovlivňuje hrozba sankce za nelegální pobyt zájem cizince o regularizační program?

K otázce O3 se vztahují položky dotazníku č. 15 a 16.

Otázka č. 15

Chtěl(a) byste zlegalizovat svůj pobyt nebo beztrestně vycestovat z České republiky, kdyby jedinou sankcí za Váš nelegální pobyt byla pokuta 1000 Kč?

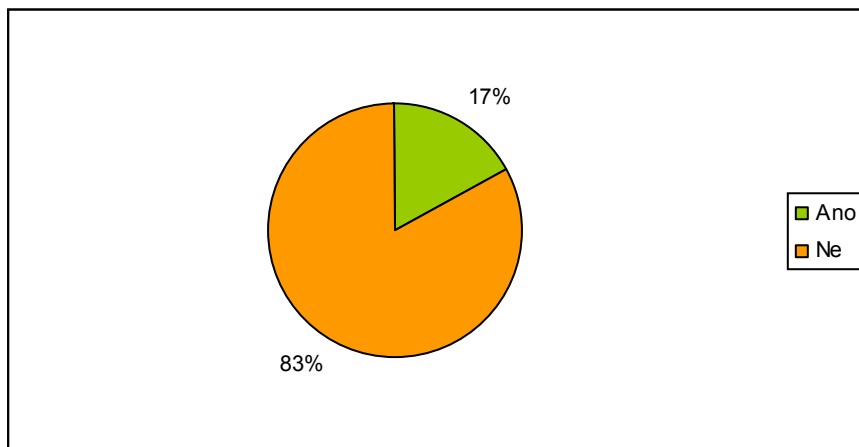

Graf č. 6 – Akceptovatelnost pokuty jako jediné sankce za nelegální pobyt.

95 % respondentů by akceptovalo pokutu ve výši 1000 Kč jako jedinou sankci za porušení pobytového režimu. 5 % by neakceptovalo ani tuto částku.

Otázka č. 16

Přihlásil(a) byste se do programu, který by Vám umožnil vycestovat, kdyby jedinou sankcí za Váš nelegální pobyt byl zákaz pobytu na šest měsíců v České republice a Schengenském prostoru?

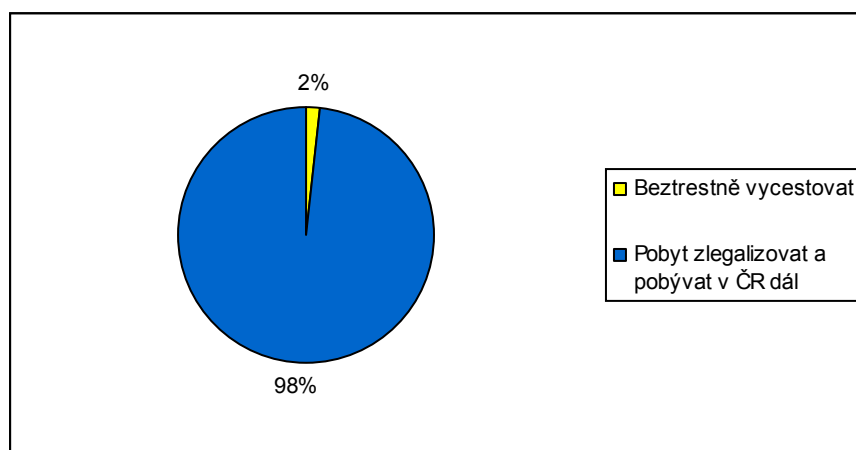

Graf č. 7 – Akceptovatelnost správního vyhoštění jako jediné sankce za nelegální pobyt.

83 % procent respondentů by správní vyhoštění odradilo od přihlášení se do regularizačního programu. Překvapivě velkou část, téměř pětinu respondentů, by správní vyhoštění uvedené délky neodradilo.

5.5 Ostatní**Otázka č. 7**

Kdybyste byl(a) v České republice nelegálně chtěl(a) byste?

Graf č. 8 – Volba mezi legalizací pobytu a beztrestného vycestováním.

Z odpovědí respondentů zřetelně vyplývá, že by raději volili možnost legalizace pobytu před beztrestným vycestováním. Mají zájem zůstat v České republice.

5.6 Shrnutí výsledků výzkumu

Z výzkumu vyplývá, že velká většina dotazovaných cizinců (98 %) by v případě nelegálního pobyt volila možnost svůj pobyt zlegalizovat a pobývat nadále v České republice. 2 % by zvolila beztrestné vycestování z území.

Větší motivaci pro přihlášení se do programu regularizace pobytu skýtá pro cizince možnost získání lhůty k nalezení zaměstnání (90 %). V případě, že by ztráta zaměstnání ohrozila legálnost pobytu, mělo by o poskytnutí lhůty zájem 95 % dotazovaných respondentů.

62 % dotazovaných uvedlo, že se v průběhu posledního roku setkali s průměrně 3,7 cizincem nelegálně pobývajícím v České republice. 22 % respondentů se s nelegálním cizincem za poslední rok v České republice nesetkalo. Z odpovědí vyplývá, že 84 % dotazovaných rozezná legálnost nebo nelegálnost pobytového statusu jiných cizinců. 16 % respondentů neví zda se s nelegálně pobývajícím cizincem setkali.

74 % respondentů je za určitých podmínek ochotno nahlásit úřadům nelegálně pobývajícího cizince, který by dostal možnost svůj pobyt zregularizovat nebo beztrestně vycestovat. 43 % z nich by za to požadovalo blíže nespecifikovanou odměnu. 26 % respondentů by nelegálního cizince nehlásilo.

Ti respondenti, kteří by se rozhodli nelegálně pobývajícího cizince nahlásit, by preferovali ústní formu hlášení (39 %). O možnosti anonymního hlášení by mělo zájem 34 % respondentů.

Hrozba sankce za nelegální pobyt v podobě pokuty 1000 Kč by od přihlášení se do programu regularizace odradila 5 % respondentů. V případě sankce uložení správního vyhoštění na 6 měsíců, by se do programu regularizace nepřihlásilo 83 % dotazovaných.

ZÁVĚR

Problematika mezinárodní migrace je velice rozsáhlá a poměrně složitá. Spojuje v sobě faktory sociální, ekonomické, psychologické, právní a mnohé jiné. Zkoumat migraci v celé šíři vyžaduje obsáhlé znalosti mnoha oborů. Vyžaduje také schopnost oprostít se od předsudků a snažit se porozumět imigrantům a jejich potřebám. Zároveň se však musíme soustředit na praktické dimenze problematiky. Pomoci všem je obtížné, ne-li nemožné.

V bakalářské práci jsem se zaměřil na jednu část celého oboru – regularizaci nelegální migrace.

Regularizace nelegálního pobytu je opatření státu, jímž zmírňuje dopady nelegální migrace, prostřednictvím procesu udělování povolení k pobytu osobám, které na daném území pobývají bez platného pobytového oprávnění. Nelegální imigranti musí splnit předem dané podmínky a následně mohou i nadále v příslušném státě pobývat - jejich pobyt je regularizován.

V bakalářské práci jsem popsal historii migrace na českém území od doby Rakouska-Uherska do současnosti. Rovněž jsem poukázal na historický původ dnešního restriktivního přístupu k imigraci.

Popsal jsem kompetence orgánů státní moci zodpovědné za tvorbu, aplikaci a kontrolu cizinecké pobytové problematiky. Nejvyšším orgánem je Vláda České republiky, která prostřednictvím Ministerstva vnitra České republiky, zejména jeho Odboru azylové a migrační politiky, tvoří a aplikuje příslušnou legislativu. Kontrolním orgánem s poměrně rozsáhlými pravomocemi je Služba cizinecké policie a její základní útvary, zejména Skupiny kontroly pobytu a Skupiny povolování pobytu.

V praktické části práce jsem prostřednictvím kvantitativního výzkumu za využití dotazníkového šetření zjistil, že cizinci vítají možnost regularizace pobytu. Jsou rovněž ochotni spolupracovat při distribuci informací mezi cílové skupiny regularizačních programů. Chtějí setrvat v České republice a při hrozbě nelegálního pobytu by přivítali možnost získání lhůty k nalezení zaměstnání. Protože nelegální pobyt a zaměstnání jsou úzce provázány, mohla by uvedená lhůta omezit počty nelegálně pobývajících imigrantů na našem území. Dále je třeba v procesu regularizace postupovat obezřetně při nastavování sankcí za nelegální pobyt. 83 % respondentů v mnou prováděném výzkumu vyjádřilo silnou neo-

chotu akceptovat správní vyhoštění (byť na dobu pouhých 6 měsíců), naopak pokutě 1000 Kč by se nebránilo 95 % dotazovaných.

Shrneme-li výsledky výzkumu, dojdeme k závěru, že je třeba akceptovat požadavek cizinců na poskytnutí určitého času k vyhledání zaměstnání v případě, že by jeho ztráta ohrozila legálnost pobytu. Při distribuci informací o regularizaci mezi cílovou skupinu bych doporučil zvolit takovou formu, na které by mohli cizinci participovat. Jejich orientace ve vlastních řadách skrývá značný potenciál a v procesu odstraňování důsledků nelegální migrace může být nepostradatelná. Regularizační program naopak nesmí obsahovat nutnost uložení faktického správního vyhoštění. Leda v případech, kdy by jej bylo využito pouze jako mechanismu k zlegalizování pobytu. Zde se bohužel skrývá úskalí, protože proces formálního správního vyhoštění je obtížně vysvětlitelný, složitý a administrativně nesmírně náročný. Doporučil bych, raději se mu vyhnout a hledat jiné nástroje, byť by to vyžadovalo legislativní změny.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

APAP, J., DE BRUYCKER, P., SCHMITTER, C. Regularisation of Illegal Aliens in the European Union. Summary Report of a Comparative Study. *European Journal of Migration and Law*, 2000, vol. 2, no. 3-4, s. 263–308. ISSN 1388-364X.

BALDWIN-EDWARDS, M., KRALER, A. (ed.). *Regularisations in Europe. Study on practices in the area of regularisation of illegally staying third-country nationals in the Member States of the EU*. Amsterdam: Pallas Publications, 2009. ISBN 978-90-8555-008-2

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. *Přistěhovalectví a liberální stát. Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, mezinárodní politologický ústav, 2005. ISBN 80-210-3875-6.

Communication from the Commission to the Council and European Parliament on a Community Immigration Policy. Brussels: Commission of the EC, 2000. V textu uvedeno jako EC, 2000.

DRBOHLAV, D. Nelegální migrace a neoprávněné ekonomické aktivity migrantů v Evropě – koncept a současná realita. In *Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu)*. Praha: Karolinum, 2008. Kapitola 2, s. 30-46. ISBN 978-80-246-1552-3.

DRBOHLAV, D. Immigration and the Czech Republic (with Special Respect to the Foreign Labour Force). *International Migration Review*. Vol. 37. No. 1. Spring 2003. ISSN 0197-9183.

DRBOHLAV, D., LACHMANOVÁ, L. Neoprávněné ekonomické aktivity migrantů v Česku – realita očima expertů (Delfy výzkum). In *Nelegální ekonomické aktivity migrantů (Česko v evropském kontextu)*. Praha: Karolinum, 2008. Kapitola 9, s. 103-121. ISBN 978-80-246-1552-3.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

INTERNATIONAL LABOUR OFFICE. *Towards a fair deal for migrant workers in the global economy*. 1st edition, 2004. Geneva: International Labour Office, 2004. ISBN 92-2-113043-6.

JANDL, M. Irregular Migration, Human Smuggling, and the Eastern Enlargement of the European Union. *International Migration Review*, Vol. 41, No. 2, s. 291-315. ISSN 0197-9183.

LEVINSON, A. *The Regularisation of Unauthorized Migrants: Literature Survey and Country Case Studies*. Oxford: Centre on Migration, Policy and Society, University of Oxford, 2005.

Ministerstvo vnitra ČR [online]. Praha, 2010. Dostupné z <<http://www.mvcr.cz>>.

Počet cizinců v ČR. Nelegální migrace [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009, [cit. 2010-03-15]. Dostupné z <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace>.

POLANSKÁ, J., KADLECOVÁ, M. (ed.). *Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení*. [Praha]: 2008.

ROZUMKOVÁ, P., BURDOVÁ HRADEČNÁ, P. Je regularizace řešením?. In *Neregulární pobyt cizinců v ČR: Problémy a jejich řešení*. [Praha]: 2008. Kapitola 24, s. 94-99.

VASILEVA, K. Citizens of European countries account for the majority of the foreign population in EU-27 in 2008. Statistics in focus. *Population and Social Conditions* [online]. 2009, iss. 94. [cit.2010-03-15]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-09-094/EN/KS-SF-09-094-EN.PDF>. ISSN 1977-0316.

ZÁKON č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky.

ZÁKON č. 123/1992 Sb., o pobytu cizinců na území ČSFR.

ZÁKON č. 52/1935 Sb., o pobytu cizinců.

ZÁKON č. 39/1928 Sb., o ochraně domácího trhu práce.

ZÁKON č. 71/1922 Sb., o vystěhovalcích.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

- EU-27 Členské státy Evropské unie – Belgie, Bulharsko, Česko, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko.
- MV ČR Ministerstvo vnitra České republiky.
- PČR Policie České republiky.
- OAMP Odbor azylové a migrační politiky.
- SUZ Správa uprchlických zařízení.
- CPIC Centrum na podporu integrace cizinců.
- ICP Inspektorát cizinecké policie.
- SPP Skupina povolování pobytu.
- SKP Skupina kontroly pobytu
- OSČ Odbor specializovaných činností.
- IAS Integrační středisko
- ZZC Zařízení pro zajištění cizinců
- Ř SCP Ředitelství služby cizinecké policie
- PřS Přijímací středisko

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 – Motivace pro přihlášení se do regularizačního programu

Graf č. 2 – Zájem cizinců o získání lhůty k nalezení zaměstnání nebo finanční odměny

Graf č. 3 – Kontakty s nelegálně pobývajícími cizinci

Graf č. 4 – Ochota k nahlášení nelegálně pobývajícího cizince

Graf č. 5 – Preferovaný způsob hlášení nelegálně pobývajícího cizince

Graf č. 6 – Akceptovatelnost pokuty jako jediné sankce za nelegální pobyt

Graf č. 7 – Akceptovatelnost správního vyhoštění jako jediné sankce za nelegální pobyt

Graf č. 8 – Volba mezi legalizací pobytu a beztrestného vycestováním

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Miloslav Zdražil a studuji 3. ročník bakalářského studijního oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Téma mé bakalářské práce se týká regularizace nelegálního pobytu cizinců. Regularizace je proces, který umožňuje nelegálně pobývajícím cizincům získat legálně povolení k pobytu.

Dotazník je anonymní a získané informace budou použity pouze pro účely bakalářské práce.

Vyplněný dotazník můžete vložit do schránky umístěné vlevo od dveří v přízemí budovy úřadu na adrese Kotojedská 269/1, Kroměříž nebo jej můžete volně odložit v čekárně Skupiny povolování pobytu v Kroměříži. V případě, že jste dotazník získali na ubytovně, můžete jej odevzdat na recepci do připravené schránky.

Děkuji za čas, který věnujete vyplňování dotazníku.

1. Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2. Věk:

- a) do 30 let
- b) 31 - 45 let
- c) 46 a víc

3. Státní příslušnost (vypište slovy nebo zkratkou):

4. Jak dlouho pobýváte v České republice?

- a) 0-2 roky
- b) 2-5 let

c) 5 a více let

5. Máte uděleno povolení k trvalému pobytu v České republice?

a) ano

b) ne

6. Za jakým účelem v České republice pobýváte?

a) zaměstnání

b) účast v právnické osobě

c) podnikání

d) sloučení rodiny

e) studium

f) jiný _____

7. Kdybyste byl(a) v České republice nelegálně chtěl(a) byste:

a) beztrestně vycestovat

b) pobyt zlegalizovat a pobývat v ČR dál

c) ani jedna z možností

8. Co by Vás víc motivovalo k přihlášení se do programu, který by Vám umožnil svůj pobyt zlegalizovat nebo beztrestně vycestovat, kdybyste byl(a) v České republice nelegálně?

a) finanční odměna

b) poskytnutí lhůty k nalezení zaměstnání

c) jiné _____

9. Setkal(a) jste za poslední rok s někým, kdo v České republice pobýval nelegálně?

a) ano

b) ne

c) nevím

10. S kolika nelegálně pobývajících cizinci jste se v České republice za poslední rok setkal? (vypište číslovkou)

11. Přivedl(a) nebo nahlásil(a) byste úřadům člověka, který v České republice pobývá nelegálně, kdyby mohl beztrestně vycestovat nebo zlegalizovat svůj pobyt?

- a) ano
- b) ne
- c) pouze kdybych za to byl(a) odměněn(a)

12. Pokud byste se rozhodl(a) nahlásit úřadům nelegálně pobýjícího cizince, udělal(a) byste to:

- a) anonymně
- b) pouze ústně
- c) písemně do protokolu
- d) přivedl(a) bych jej s sebou
- e) nikoho bych nenahlásil(a)
- f) jinak _____

15. Chtěl(a) byste zlegalizovat svůj pobyt nebo beztrestně vycestovat z České republiky, kdyby jedinou sankcí za Váš nelegální pobyt byla pokuta 1000 Kč?

- a) ano
- b) ne

16. Přihlásil(a) byste se do programu, který by Vám umožnil vycestovat, kdyby jedinou sankcí za Váš nelegální pobyt byl zákaz pobytu na šest měsíců v České republice a Schengenském prostoru?

- a) ano
- b) ne

17. Pokud byste ztratil(a) zaměstnání a hrozilo Vám proto riziko nelegálního pobytu, měl(a) byste větší zájem o:

- a) finanční odměnu za vycestování z ČR
- b) lhůtu k nalezení nového zaměstnání